

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní obchod

Šanghajská organizace pro spolupráci

(bakalářská práce)

Autor: Dmitry Rogov

Vedoucí práce: Ing. Jaroslav Halík, MBA, Ph.D

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval/a samostatně a vyznačil/a všechny citace z pramenů.

V Praze dne

.....

podpis studenta

Obsah

Obsah.....	3
Úvod.....	4
1 Postavení ŠOS ve světě.....	6
1.1 Historie.....	6
1.2 Struktura.....	8
1.2.1 Organy.....	9
1.2.2 Rozpočet.....	12
1.3 Orientace ŠOS.....	13
2 Kulturní a humanitární spolupráce.....	15
2.1 Současná situace.....	15
2.2 Perspektivy a problémy v rámci kulturní a humanitární spoluprací.....	17
3 Ekonomická a hospodářská spolupráce.....	18
3.1 Dohody.....	18
3.2 Současná situace.....	20
3.3 Perspektivy a problémy rozvoje ekonomické a hospodářské spolupráce.....	26
3.3.1 Ekonomika.....	26
3.3.2 Dopravní systém.....	26
3.3.3 Energetika.....	27
4 Vojenská spolupráce.....	28
4.1 Současná situace.....	28
4.2 Perspektivy a problémy v rámci vojenské spoluprací.....	28
5 Prognóza.....	29
5.1 Rozvoj na základě dnešního modelu.....	30
5.2 Rozvoj s důrazem na zlepšení infrastruktury.....	30
5.3 Rozvoj s důrazem na rozšíření organizace.....	30
Závěr.....	32
Seznam tabulek a obrázků.....	36
Příloha.....	37

Úvod

Tato bakalářská práce se bude zabývat tématem rozvoje a perspektivou Šanghajské organizace pro spolupráci. Nestabilní ekonomická situace, riziko opakování krize, hospodářské a ekonomické problémy v některých zemích, napjatá situace na Blízkém Východě, aktivizace teroristických skupin, jako je Islámský stát, občanské války na Ukrajině, v Sýrii a v Jemenu jsou důvodem pro státy spolupracovat na úrovni vlád, aby dosáhly svých cílů a zájmů v oblasti bezpečnosti, kultury, ekonomiky atd. Proto v naší době mezinárodní organizace hrají důležitou roli, což potvrzuje právě tato práce.

Příkladem je Šanghajská organizace pro spolupráci. To je mladá organizace, která byla založená hlavně za účelem bojů proti terorismu, extremismu a separatismu, ale během několika let členské státy začaly spolupracovat v jiných oblastech, což povedlo k neustálému rozvoji vztahů mezi členskými státy a vyvolalo růst zájmu světa o Šanghajskou organizaci pro spolupráci. Podle některých politologů tato organizace má obrovské příležitosti a může ovlivnit nebo změnit postavení politických a ekonomických sil ve světě.

Šanghajská organizace pro spolupráci může hrát důležitou roli ve vývoji Asie. Existuje možnost, že organizace bude schopna vyřešit hlavní problémy regionu, jako jsou problémy bezpečnosti, velké rozdíly v úrovni hospodářského rozvoji států tohoto regionu a problémy spojené s infrastrukturou, zejména v oblasti energetiky a dopravy. Ale v současné době není jasné, jak bude probíhat další rozvoj Šanghajské organizace pro spolupráci. Je třeba stále aktualizovat informaci o praktických úspěších v oblasti hospodářské, vojenské a kulturní spolupráce pro identifikaci budoucích perspektiv.

Účelem této práce je pochopit aktuální situaci v rámci organizace a snaha analyzovat současné podmínky členských států pro další rozvoj. Dalším cílem je určit perspektivy organizace na základě analýzy.

Práce bude zaměřena na aktuální ekonomické, kulturní a vojenské vztahy mezi zúčastněnými zeměmi, takže se v ní budou zkoumat energetická a dopravní oblast.

Z metodického hlediska středem pozornosti budou statistické ukazatele, které budou získány z oficiálních úřadů. Tak že se budou používat deskriptivní, retrospektivní a srovnávací metody analýzy.

Z hlediska struktury bude práce rozdělena do pěti kapitol. V první kapitole se výzkum zaměří na historii, strukturu a orientaci Šanghajské organizace pro spolupráci. Druhá kapitola je

zaměřená na analýzu kulturních a humanitárních vztahů. Třetí kapitola bude věnovaná ekonomické spolupráci členských států. Další část práci bude obsahovat analýzu spolupráce ve vojenské oblasti. V poslední kapitole bude popsán odhad budoucího rozvoje organizace.

1 Postavení ŠOS ve světě

1.1 Historie

Podmínky pro založení Šanghajské organizace pro spolupráci existovaly už v 60. letech. XX století, když Sovětský svaz a Čína začaly řešit spory, které se týkaly státních hranic. Po rozpadu Sovětského svazu se objevili noví aktéři jednání, jako jsou Rusko a nové státy Střední Asie. Po řešení těchto sporů se sousedními zeměmi Společenství nezávislých států¹ - Rusko, Kazachstán, Kyrgyzstán a Tádžikistán - pro partnery se otevřely možnosti pro další rozvoj v rámci regionální spolupráce. Pro Rusko a Čínu to byla atraktivní možnost spojit úsilí pro zvětšení potenciálu států, aby zabránil případnému rozšíření dalších světových center moci a jejich vlivu ve Střední Asii.

Na základě příznivého politického klimatu a rostoucí hrozby nebezpečí kvůli nárůstu mezinárodního terorismu v roce 1996 byla založena "Šanghajská pětka". Dohoda o zakládání organizace byla podepsaná mezi Ruskem, Kazachstánem, Kyrgyzstánem, Tádžikistánem a Čínou. Hlavním cílem "Šanghajské pětky" bylo budování důvěry ve vojenské oblasti a snížení ozbrojených sil v příhraničních oblastech mezi členskými státy. Následné roční setkání účastníků "Šanghajské pětky" se konali v Moskvě v roce 1997, Alma-Atě v roce 1998, v Biškeku (Kyrgyzstán) v roce 1999 a v Dušanbe (Tádžikistán) v roce 2000. V době summitu "Šanghajské pětky" v Biškeku se bylo zjištěno, že existuje potřeba v rozšíření spolupráce v celé řadě oblastí, což povedlo k vytvoření trvalých mechanismů pro spolupráci v podobě setkání ministrů a expertních skupin. To byl začátek formování architektury Šanghajské organizace pro spolupráci.

Na setkání v Šanghaji 15. června 2001 hlavy členských států "Šanghajské pětky" rozhodly o přijetí Uzbekistánu do mechanismu organizace. Ve stejný den bylo podepsáno "Prohlášení o zřízení Šanghajské organizace pro spolupráci"² (dále ŠOS). Hlavním cílem prohlášení bylo dát mechanismus "Šanghajské pětky" na vyšší úrovni tak, aby stal pevným základem a důležitým pilířem pro vývoj jiných oblastí spolupráce. Tak byla založena nová mezivládní organizace pro regionální spolupráce mezi těmito státy: Čínská lidová republika, Ruska Federace, Kazachstán, Kyrgyzstán, Tádžikistán a Uzbekistán.

¹ Společenství nezávislých států (SNS)- je regionální mezinárodní organizace pro spolupráce v ekonomických, politických, ekologických a kulturních oblastech mezi státy, které byli dříve součástí Sovětského svazu. Organizace byla založena 8. prosince 1991. SNS má 9 členů. Organizace není nadnárodní strukturou.

² Regionální protiteroristická struktura. Prohlášení o zřízení Šanghajské organizace pro spolupráci. [online]. [2015-02-15]. Dostupné z: < <http://ecrats.org/upload/iblock/268/2.pdf> >

Šanghajská organizace pro spolupráci je regionální mezivládní organizace. Organizace není vojenskou aliancí, jako je NATO³, a není stálou konferencí o bezpečnosti, jako je Regionální fórum bezpečnosti v rámci ASEAN⁴. a zaujímá střední pozici.

Setkání hlav států v rámci organizace od svého vzniku se konalo 15 krát. Setkání se konají každý rok v různých městech. Setkání připravuje stát, který je předsedou v roce summitu. Data a města minulých setkání hlav členských států jsou uvedené v Tabulce 1.

Tabulka 1: Setkání hlav členských států ŠOS.

Setkání hlav členských států	
Datum	Město
14.06.2001	Šanghaj
07.06.2002	Petrohrad
28.05.2003	Moskva
17.06.2004	Taškent
05.07.2005	Astana
14.06.2006	Šanghaj
16.08.2007	Biškek
28.08.2008	Dušanbe
15.06.2009	Jekatěrinburg
10.06.2010	Taškent
14.06.2011	Astana
06.06.2012	Peking
13.09.2013	Biškek
11.09.2014	Dušanbe
09.07.2015	Ufa

Zdroj: Vlastní zpracování. Šanghajská organizace pro spolupráci. Základní dokumenty organizace. [online]. [2015-01-15]. Dostupné z: <<http://infoshos.ru/ru/?id=5>>

První dokument, přijatý v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci, je "Šanghajská Úmluva o boji proti terorismu, separatismu a extremismu"⁵. Úmluva je jedním ze základních dokumentů organizace a byla podepsaná 15. června 2001 za účelem zlepšení koordinace členských států v řešení problémů spojených s nebezpečím v Střední Asii kvůli aktivizaci terorismu, separatismu a extremismu ve světě.

Následující setkání hlav států v červnu 2002 v Petrohradu povolilo pokračovat v institucionalizaci Šanghajské organizace pro spolupráci. Byly podepsané hlavní dohody

³ NATO(ang.- North Atlantic Treaty Organisation)– je vojenská aliance, která zahrnuje většinu států Evropy, USA a Kanadu.

⁴ ASEAN(ang.- Association of Southeast Asian Nations) - je ekonomická, politická a kulturní organizace, která zahrnuje státy Jihovýchodní Asie.

⁵Regionální protiteroristická struktura. Šanghajská Úmluva o boji proti terorismu, separatismu a extremismu. [online]. [2015-02-15]. Dostupné z: <<http://ecrats.org/upload/iblock/2e5/1.pdf>>

v rámci organizace: "Deklarace hlav států - členů ŠOS"⁶ a základní dokument, který definuje cíle, strukturu, hlavní činnosti, směry spolupráce a zásady organizace- "Charta ŠOS"⁷. Podepsání "Charty ŠOS" se stalo základem pro mezinárodní právní rámec nové organizace.

Organizační období Šanghajské organizace pro spolupráci skončilo po summitu v Moskvě 29. května 2003. Na summitu byly podepsané dohody o vytvoření struktury řízení organizace a byly založeny tyto orgány: Sekretariát, který sídlí v Pekingu, a Regionální protiteroristická struktura se sídlem v Taškentu. Navíc byly určeny modely fungování Rady hlav států, Rady předsedů vlád a Rady ministrů zahraničí. Ještě v tomto roce během setkání předsedů vlád členských států byl přijat "Program mnohostranné obchodní a hospodářské spolupráce členských států ŠOS"⁸ a poprvé schválen rozpočet organizace pro rok 2004.

V lednu 2004 začal fungovat Sekretariát, a to znamenalo, že Šanghajská organizace pro spolupráci se stala plnohodnotnou mezinárodní organizací, která má vlastní pracovní ujednání, vlastní zaměstnance a vlastní rozpočet.

V roce 2005 během setkání hlav členských států v Astaně byla schválená deklarace⁹, která uznala význam boje proti mezinárodnímu terorismu a odstranění jeho materiální báze, a to především prostřednictvím boje proti nelegálnímu obchodu se zbraněmi a drogami. Navíc byl založen nový společný informační systém pro identifikaci osob, které jsou v mezinárodním pátrání.

Co se týká rozšíření, Šanghajská organizace pro spolupráci se snaží co nejvíc upevnit své mezinárodní vztahy s ostatními státy a organizacemi. V roce 2004 Mongolsko se stalo prvním státem pozorovatelem, v roce 2005 status pozorovatele dostaly jiné velké státy regionu, a to jsou Írán, Indie a Pákistán. Afghánistán dostal status pozorovatele v roce 2012.

1.2 Struktura

V rámci Šanghajské organizace pro spolupráci členské státy podle "Charty ŠOS" dodržují zásady vzájemné důvěry, vzájemného prospěchu, rovnosti, vzájemných konzultací, respektování kulturní rozmanitosti a úsilí o společný vývoj, a ve svých mezinárodních

⁶ Šanghajská organizace pro spolupráci. Deklarace hlav členských států ŠOS. [online]. [2015-02-18]. Dostupné z: < <http://infoshos.ru/ru/?id=89> >

⁷ Regionální protiteroristická struktura. Charta ŠOS. [online]. [2015-02-15]. Dostupné z: <<http://ecrats.org/upload/iblock/1e6/3.pdf>>

⁸ Regionální ekonomická spolupráce. Program mnohostranné obchodní a hospodářské spolupráce členských států ŠOS. [online]. [2015-02-18]. Dostupné z:

< http://www.sco-ec.gov.cn/crweb/scor/info/Article.jsp?a_no=721&col_no=67 >

⁹ Šanghajská organizace pro spolupráci. Astaninská deklarace hlav států. [online]. [2015-02-18]. Dostupné z: < <http://infoshos.ru/ru/?id=97> >

vztazích se neřídí zásadou spojenců. Politika členských států není namířena proti nikomu a vyžaduje otevřenost. Proto je povoleno říci, že v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci mají státy shodné postavení.

Kromě plnoprávných členů jsou státy, které dostaly institucionalizované statusy pozorovatele a statusy partnera. Status pozorovatele dostávají státy, které mají zájem o členství v organizaci. V dané chvíli jsou pozorovateli Afghánistán, Indie, Írán, Mongolsko a Pákistán. Status partnera se poskytuje státům a organizacím, které sdílejí cíle a principy organizace a mají zájem o vzájemně prospěšnou spolupráci a vztahy v různých sférách. Nyní jsou partnery Bělorusko, Turecko, Srí Lanka.

1.2.1 Organy

Co se týká organizační struktury, "Prohlášení o zřízení Šanghajské organizace pro spolupráci" neurčovala jasnou strukturu organizace, ale pouze umožnila roční setkání hlav států, předsedů vlád, zakládání Rady národních koordinátorů a vytváření dalších mechanismů v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci. Detailně systém orgánů byl upraven v "Chartě ŠOS", která stanovila cíle a funkce orgánů. Všechny tyto subjekty jsou výkonnou strukturou. Podle "Charty ŠOS" existuje několik nadnárodních institucí. To jsou:

- Rada hlav států,
- Rada předsedů vlád,
- Rada ministrů zahraničních věcí,
- Jednání hlav ministerstev,
- Rada národních koordinátorů.

Stálé organy jsou:

- Regionální protiteroristická struktura,
- Sekretariát.

Rada hlav států (ang.- Council of Heads of State) je nejvyšším rozhodovacím orgánem organizace, která se schází jednou ročně a rozhoduje o všem, co se týká všech důležitých záležitostí organizace. Rada stanovuje priority, hlavní činnosti organizace, rozhoduje o zásadních otázkách vnitřní struktury a její fungování. Vedle toho Rada hlav států řídí interakce s ostatními státy a mezinárodními organizacemi a zabývá se řešením nejnaléhavějších mezinárodních otázek. Hlavní funkce Rady hlav států je schvalování předpisů, které určují pracovní uspořádání Šanghajské organizace pro spolupráci, funkce a úlohu ostatních orgánů organizace kromě Regionální protiteroristické struktury. Nejvyšší

orgán také může rozhodnout o založení nových celku organizace pomocí vytvoření dodatečných protokolů k "Chartě ŠOS".

Rada předsedů vlád (ang.- Council of Heads of Governments) se také schází jednou ročně k projednání strategie pro multilaterální spolupráci a prioritních směrů v rámci organizace, k rozhodnutí aktuálních otázek hospodářské a jiné formy spolupráce, zejména ekonomické, navíc, schvaluje roční rozpočet organizace.

Rada ministrů zahraničních věcí (ang.- Council of Foreign Ministers) se zabývá současnými aktivitami organizace, připravuje zasedání Rady hlav států a provádí konzultace v rámci Šanghajske organizace pro spolupráci k mezinárodním otázkám. Rada ministrů zahraničních věcí může, pokud je to nutné, reprezentovat organizaci navenek. Rada se schází zpravidla před zasedáním Rady hlav států.

Hlavy ministerstev a agentur členských států se pravidelně setkávají zpravidla v souladu s rozhodnutím Rady hlav států a Rada předsedů vlád. Jednání je určeno k řešení konkrétních problémů v jednotlivých oblastech v rámci Šanghajske organizace pro spolupráci.

Rada národních koordinátorů (ang.- Council of National Coordinators) je orgán, který koordinuje a řídí aktuální činnost organizace. Tento organ má za funkci připravovat potřebné podmínky pro jednání Rady hlav států, Rady předsedů vlád a Rady ministrů zahraničních věcí. Rada národních koordinátorů se schází nejméně třikrát ročně. Předseda Rady národních koordinátorů může zastupovat organizaci při vnějších kontaktech, ale pouze podle příkazu Rady ministrů zahraničních věcí.

Kromě toho má organizace dva stálé orgány – Sekretariát (ang.- Sekretariat) a Regionální protiteroristickou strukturu (ang.- SCO Regional anti-terrorist strukture). Sekretariát je hlavním stálým výkonným a administrativním orgánem organizace se sídlem v Pekingu. Zabývá se informační, analytickou a právní stranou činnosti Šanghajske organizace pro spolupráci. Jednou z hlavních funkcí Sekretariátu je návrh rozpočtu na příští rok. Hlavou Sekretariátu je výkonný tajemník, kterého volí jednou za tři roky Rada hlav států podle návrhu Rady ministrů zahraničních věcí. Zajímavé je to, že činnost výkonného tajemníku nemůže být ovlivněna ze strany jednotlivých členských států, vlád, jiných organizací a soukromých osob. Členské státy slibují, že budou respektovat mezinárodní charakter fungování Sekretariátu a nebudou ovlivňovat činnost tohoto organu, což znamená, že Sekretariát je nadnárodní institucí.

Regionální protiteroristická struktura, která byla založena v roce 2001, je speciálním výkonným stálým orgánem se sídlem v Taškentu a tvoří rámec spolupráce členských zemí v bezpečnostní a protiteroristické oblasti. Regionální protiteroristická struktura je financovaná a pracuje v rámci, které jsou stanovené rozhodnutím, jež bylo přijato v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci a které se týká boje proti terorismu, separatismu a extremismu. Tato struktura spolupracuje s příslušnými orgány členských států, sdílí informace a připravují vhodné materiály podle žádosti jiných orgánů organizací. Pokud je nutné, Rada hlav států může zřídit zakládání pobočky protiteroristické struktury v libovolném členském státu. Status této pobočky a její činnost reguluje dohoda mezi vládou tohoto státu a Šanghajskou organizací pro spolupráci.

Regionální protiteroristická struktura má své vlastní orgány. To jsou Rada (ang.- RATS Council) a Výkonný výbor (ang.- RATS Executive comitee). Členy Rady jsou představitelé členských států Šanghajské organizace spolupráci. Rada je uspořádána takovým způsobem, aby bylo možné trvale fungovat, proto každá země musí být trvale zastoupena osobou v Radě. Hlavním cílem Rady je řešení všech otázek, zejména finančních, spojených s Regionální protiteroristickou strukturou. Rada také připravuje výroční zprávu o činnosti struktury pro Radu hlav členských států. Všechny rozhodnutí Rady jsou přijímány jednomyslně.

Výkonný výbor se skládá z ředitele a zaměstnanců, které zajišťují fungování výboru. Změny ve struktuře výkonného výboru schvaluje Rada předsedů vlád členských států Šanghajské organizace spolupráci podle návrhů ze strany ředitele výboru.

Kromě nadnárodních orgánů fungují v rámci organizace ještě nevládní instituce, které jsou určené pro spolupráci na úrovni veřejnosti. To jsou Obchodní rada (ang.- SCO Business council), Mezibankovní sdružení (ang.- SCO Interbank consortium) a Fórum (ang.- SCO Forum).

Obchodní rada Šanghajské organizace pro spolupráci, která byla založena 14. června 2006 v Šanghaji, je nevládní strukturou. Tato instituce je platformou pro komunikaci největších představitelů podnikatelské sféry členských států organizace. Hlavním cílem Obchodní rada je rozšíření hospodářské a ekonomické spolupráce v rámci organizace, příprava podmínek pro komunikace a dialog mezi firmami členských států, zejména z finančních oblastí.

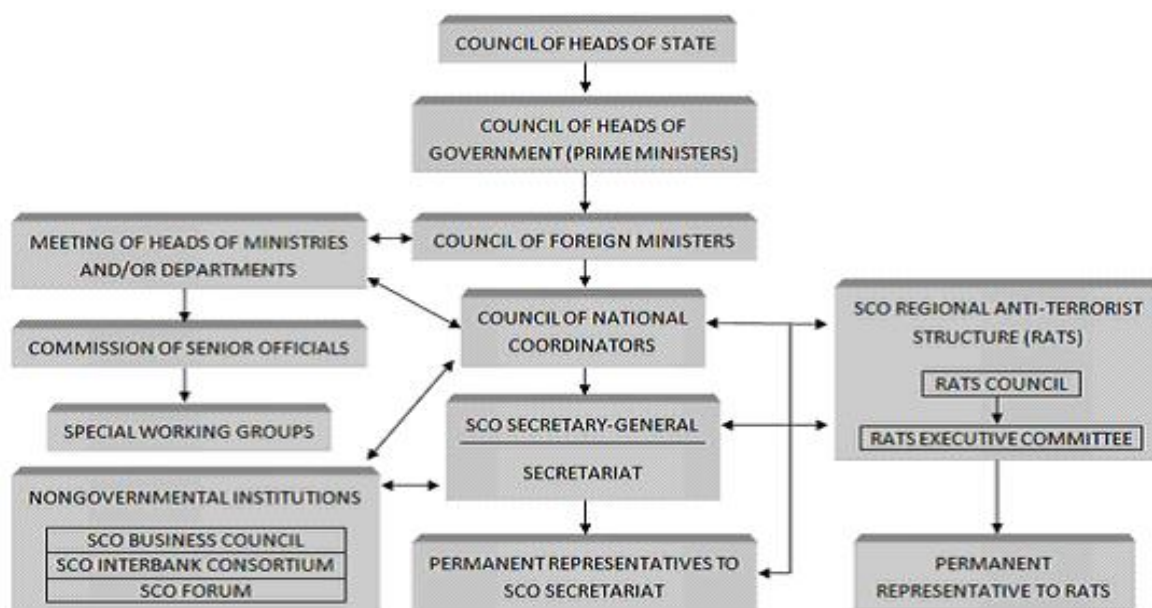
Mezibankovní sdružení je skupina největších bank členských států. Hlavním cílem sdružení je organizace finančního mechanismu pro financování a provádění bankovních investičních

projektů, které byly schválené v rámci organizace. Skupina bank se zpravidla zabývá financováním projektů se zaměřením na výstavbu infrastruktury a sociálních projektů.

Dohoda o založení Fóra Šanghajské organizace pro spolupráci byla podepsaná 23. května 2006 v Moskvě. Cílem fóra je odborná podpora a analýza činností organizace, rozvoj vzájemných vztahů výzkumných center členských států Šanghajské organizace pro spolupráci. V rámci Fóra se provádějí společné výzkumy na aktuální problémů týkajících se činností organizace. Navíc, jedná z hlavních funkcí Fóra je rozšiřování vědeckých vztahů organizace. Členské státy jsou zastupovány vědeckými ústavami, které mají status národního výzkumného centru Šanghajské organizace pro spolupráci.

Detailní struktura Šanghajské organizace pro spolupráci a uspořádání její orgánů jsou uvedeny na Obrázku 1.

Obrázek 1: Struktura ŠOS.

Zdroj: Ereport. Světová ekonomika. Úloha Šanghajské organizace pro spolupráci. [online]. [2015-02-18]. Dostupné z: <<http://www.ereport.ru/articles/ecunions/sco.htm>>

1.2.2 Rozpočet

Šanghajská organizace pro spolupráci má svůj vlastní rozpočet, který se sestavuje v souladu s "Dohodou mezi členskými státy o formování rozpočtu Šanghajské organizace pro

spolupráci"¹⁰. Tato dohoda určuje výši příspěvků (viz Tabulka 2), které členské státy dávají do rozpočtu každoročně na základě podílové účasti v organizaci. Rozpočet se sestavuje na období jednoho kalendářního roku a se schvaluje v Radě předsedů vlád. Rozpočet zahrnuje všechny očekávané příjmy a plánované výdaje za fiskální rok, ke kterému se vztahují. Rozpočet se počítá v USD. Vlastní rozpočet organizace je určen jenom pro financování stálých orgánů v souladu s dohodou uvedenou výše.

Tabulka 2: Výše příspěvků členských států.

Čína	23,5%
Rusko	23,5%
Kazachstán	20%
Uzbekistán	15%
Kyrgyzstán	12%
Tádžikistán	6%

Zdroj: Vlastní zpracování. Ministerstvo zahraničních věcí Ruské Federace. Dohoda mezi členskými státy o formování rozpočtu ŠOS. [online]. [2015-02-18]. Dostupné z:

<http://www.mid.ru/bdomp/spm_md.nsf/0/3D203152EE44ED23C3257D8D0036F328>

1.3 Orientace ŠOS

Po transformaci "Šanghajské pětky" členské státy otevřely nové oblasti činnosti, což povedlo k tomu, že Šanghajská organizace pro spolupráci se stala platformou pro kooperace v různých oblastech a formátech. Potenciál a význam organizace na mezinárodní scéně se neustále zvyšuje. Prioritou Šanghajské organizace pro spolupráci zůstává boj proti terorismu, separatismu, extremismu a obchodu s drogami. Velký impulz pro rozvoj vztahů členských států v této oblasti dal teroristický čin 11. září 2001¹¹ v USA a aktivace teroristických skupin, jako jsou "al-Káida" a Taliban, ve Střední Asii. Během následujících summitu v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci terorismus stalo jedním z nejdůležitějších témat diskuzí.

¹⁰ Ministerstvo zahraničních věcí Ruské Federace. Dohoda mezi členskými státy o formování rozpočtu Šanghajské organizace pro spolupráci. [online]. [2015-02-18]. Dostupné z: <http://www.mid.ru/bdomp/spm_md.nsf/0/3D203152EE44ED23C3257D8D0036F328>

¹¹ 11. září 2001 se v USA uskutečnily teroristické útoky. Dva letadla narazily do věží Světového obchodního centra v New Yorku, což povedlo k bourání budov. Třetí letadlo narazilo do Pentagonu, sídla Ministerstva obrany USA ve Washingtonu, D.C. Čtvrté letadlo padlo v Pensylvánii po souboji mezi teroristy a pasažéry o ovládnutí letadla. Kvůli teroristickému útoku tragické zemřelo kolem třech tisíc lidí.

Dalším důležitým úkolem organizace je vytváření podmínek pro rozvoj hospodářského a ekonomického partnerství v regionu. V rámci bilaterální a multilaterální spolupráce členské státy se snaží zvýšit jejich vzájemný obchod a investice, a zároveň rozvíjet průmyslové a hospodářské partnerství. V posledních letech jednou z nejdůležitějších věcí v rámci organizace je rozvoj vztahů v oblasti energetiky a dopravy. Ale v současnosti téma ekonomické spolupráce v rámci Šanghajské organizace spolupráce nespravedlivě dostává menší pozornost, než kooperace mezi členskými zeměmi organizace v boji proti terorismu, extremismu, separatismu a obchodu s drogami. Ve skutečnosti to není odůvodněné a poskytuje mylnou představu o podstatě organizace.

Spolupráce v humanitární oblasti je jednou z priorit organizace. Hlavy členských států Šanghajské organizace spolupráce zdůrazňovaly, že by organizace měla věnovat větší pozornost humanitární a kulturní spolupráci, která se stala jednou z nejrychleji rostoucích oblastí spolupráce v rámci organizace v posledních letech.

Hlavní cíle a orientace Šanghajské organizace o spolupráci jsou určeny základním dokumentem organizace - "Chartou ŠOS". Mezi hlavní cíle organizace patří:

- zachování míru a posílení bezpečnosti a důvěry v regionu;
- vývoj a implementace opatření zaměřených na společné bojování proti terorismu, separatismu a extremismu, obchodu s drogami a zbraněmi a nelegální migraci;
- podpora a propagace regionální hospodářské spolupráce v různých podobách, podpora příznivého prostředí pro obchod a investice, zrychlení volného pohybu zboží, kapitálu, služeb a technologií;
- rozšíření spolupráce v oblasti vědy a techniky, školství, zdravotnictví, kultury, sportu a cestovního ruchu;
- efektivní využití stávající infrastruktury v oblasti dopravy a komunikací, zlepšení tranzitního potenciálu členských států, rozvoj energetických systémů;
- zajištění racionálního řízení ochrany životního prostředí, provádění společných environmentálních programů a projektů;
- vzájemná pomoc v oblasti prevence přírodních a člověkem způsobených katastrof a zmírňování jejich následků.

Lze usoudit, že podle výše uvedených cílů Šanghajská organizace pro spolupráce má velmi širokou oblast kooperace, ale je možné ji rozdělit na několik základních sfér spolupráce:

- kulturní a humanitární spolupráce;

- obchodní a ekonomická kooperace.
- vojenská spolupráce;

2 Kulturní a humanitární spolupráce

Humanitární a kulturní vztahy mohou být zařazeny s ekonomickými a politickými aktivitami států ke skupině nejdůležitějších nástrojů pro zajištění národních zájmů na mezinárodní scéně. V tomto případě výraz "mezinárodní humanitární a kulturní spolupráce" se týká zejména mezistátní spolupráce v oblastech kultury, vědy, médií, sportu, cestovního ruchu, a dalších sfér, které jsou důležité nejenom pro jednotlivce, ale i pro celé lidstvo. Žádný stát se může rozvíjet v nepříznivém ekologickém prostředí, s nízkou úrovní rozvoje medicíny a vzdělávání, které jsou zpravidla podmínkou pro slušný život obyvatelstva, což potvrzuje obrovský význam tohoto typu kooperace.

Humanitární a kulturní vztahy jsou základní platformou pro rozvoj spolupráce v dalších sférách. Například, znalost jazyka, kultury a tradic jiných zemí dává možnost úspěšně komunikovat v oblastech bezpečnosti a ekonomiky. Proto státy a mezinárodní organizace investují do rozvoje humanitární a kulturní oblastí značné finanční prostředky. Velký počet států používají politiku "kulturní diplomacie", která zajišťuje vývoz kulturních statků a služeb v zahraničí a přilákání cizinců do zemí za účelem práce. Cílem takové politiky je vytvořit pozitivní image a zvýšit prestiž daného států na mezinárodní úrovni.

2.1 Současná situace

Politiku "kulturní diplomacie" provádějí i členské státy Šanghajske organizace pro spolupráci. Cíl rozvoje humanitárních a kulturních vztahů byl zaznamenán v základním dokumentu organizace- "Chartě ŠOS". Podle "Charty ŠOS" je spolupráce v humanitární a kulturní oblasti, která má za cíl stimulovat zájem ke kulturám sousedních států, jednou z priorit organizace. "Charta ŠOS" byla podepsaná v roce 2002, ale skutečná realizace aktivit v kulturní oblasti byla zahájena až v roce 2005 během setkání ministrů kultury členských států organizace. Na každém dalším setkání ministři kultury schvalují planý pro budoucí rozvíjení kulturních vztahů v příštích letech, které jsou pak realizovaný skupinou odborníků. Skupina odborníků, založená v roce 2005, je výkonným orgánem pro realizace dalšího rozšíření kulturní a humanitární kooperace. Dále v roce 2007 během summitu v Biškeku byla podepsaná "Dohoda o spolupráci v oblasti kultury"¹², která přidala právní rámec aktivitám

¹² Ministerstvo zahraničních věcí Ruské Federaci. Dohoda o spolupráci v oblasti kultury. [online]. [2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.mid.ru/BDOMP/spm_md.nsf/0/3EA2A8CC161E12F3C3257D8D00377CA9>

v této oblasti. Dohoda rozšířila kulturní výměnu a zvýšila počet kulturních akcí. Například, byl zveřejněn album "Dialog civilizací". To je mezinárodní publikace, které poskytuje přehled kultur členských států Šanghajske organizace pro spolupráci. Navíc, se každoročně koná festival kultury a umění současně se setkáním Rady hlav států. Kromě toho, organizace snaží se budít zájem dětí o kultury členských zemí. Pro tento účel od roku 2005 se pravidelně koná výstava dětských kreseb, která se nazývá "Děti malují pohádky"¹³. Myšlenka iniciátorů projektu spočívá v tom, že prostřednictvím lidových pohádek je možné podnítit zájem dětí o kulturu sousedních zemí.

Ke kulturní a humanitární oblasti spolupráce také patří kooperace v rámci vzdělání. V roce 2006 Rada předsedů vlád členských států rozhodla zintenzivnit spolupráci ve sféře vzdělání a svolala poradu ministrů vzdělání členských států. Pak podle "Dohody o spolupráci v oblasti vzdělání"¹⁴ byl zřízen stálý výkonný organ, skupina odborníků pro realizace projektů v oblastech vzdělání. Podle dohody členské státy Šanghajske organizace pro spolupráci podporují rozvoj integračních procesů v oblasti vzdělání, podporují vzájemné výměny stážistů a vědecko-pedagogických pracovníků, studium jazyků, historii a kultury členských zemí. Navíc, v roce 2008 podepsáním ministry vzdělání koncepce¹⁵ byla založena "Univerzita ŠOS", což je mezinárodním programem na báze největších univerzit členských států. Celkem tato struktura zahrnuje 82 univerzit. Hlavní cíl "Univerzity ŠOS" je společné vzdělávání vysoce kvalifikovaných pracovníků na základě dohodnutých inovativních vzdělávacích programů v oblasti hospodářského a sociálního rozvoje organizace. Důležitým je, že v rámci "Univerzity ŠOS" studenti mají možnost mít roční stáž v libovolné členské zemi.

Jednou z důležitých sfér humanitární kooperace v Šanghajske organizaci pro spolupráci je spolupráce při prevenci krizových situací, což je velmi aktuální v ekologicky náročném regionu, jako je Střední Asie a části Číny. Je známo, že v tomto regionu pravidelně bývají sesuvy půdy, zemětřesení a další přírodní katastrofy. A proto v roce 2005 během jednání Rady předsedu vlád byla podepsaná "Dohoda o spolupráci při likvidaci mimořádných situací".¹⁶ Dokument stanoví společné úsilí o zajištění a koordinaci pomoci postiženému

¹³Šanghajska organizace pro spolupráci. Výstava "Děti malují pohádky". [online]. [2015-03-05]. Dostupné z: <<http://infoshos.ru/ru/?id=42>>

¹⁴ Ministerstvo zahraničních věcí Ruské Federace. Dohoda o spolupráci mezi členskými státy v oblasti vzdělání. [online]. [2015-03-5]. Dostupné z: <http://www.mid.ru/BDOMP/spm_md.nsf/0/F818B7600E68231643257DEB0026A23E>

¹⁵Národní výzkumný ústav v Bělgorodu. Koncepce Univerzity ŠOS. [online]. [2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.bsu.edu.ru/bsu/_files/structure/shos/concept.doc>

¹⁶ Ministerstvo zahraničních věcí Ruské Federace. Dohoda o spolupráci při likvidaci mimořádných situací. [online]. [2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.mid.ru/bdomp/spm_md.nsf/0/511F5DA78E3CB9F4C3257D8D0036F32C>

obyvatelstvu. V rámci Šanghajske organizace pro spolupráci pravidelně probíhají společné přípravy členských zemí pro likvidaci důsledku mimořádných situací.

Ještě jednou oblastí spolupráce je kooperace ve sféře zdravotnictví. Od svého vzniku Šanghajska organizace pro spolupráci přiznávala, že spolupráce v oblasti zdravotnictví je nutné, ale práce v této oblasti postupovala malými kroky. Pouze v roce 2006 během jednání Rady hlav členských států bylo řešeno začít spolupracovat v této oblasti. Sekretariát a nová skupina odborníků ze sféry zdravotnictví dostal za úkol vytvořit plán interakce mezi ministerstvy a příslušnými orgány členských zemí a vytvořit stálou skupinu odborníků ze sféry zdravotnictví pro realizaci tohoto planu. Dnes pravidelně probíhají setkání ministrů zdravotnictví a skupin odborníků, které řeší aktuální otázky v této sféře. V rámci Šanghajske organizace pro spolupráci neexistují žádné velké projekty v oblasti zdravotnictví, ale v posledních letech probíhá projednávání o zakládání Šanghajske zdravotnické organizace¹⁷, která by měla podobné funkce jaké má Světová zdravotnická organizace, ale v regionálním měřítku. Šanghajska zdravotnická organizace měla mít významný potenciál, zejména může vyřešit problémy s zajištěním regionální bezpečnosti a stability. Taková organizace může zajistit boj proti šíření infekčních onemocnění a epidemii.

2.2 Perspektivy a problémy v rámci kulturní a humanitární spolupráce

V současné době má humanitární spolupráce mezi zeměmi Šanghajske organizace pro spolupráci má rostoucí trend vývoje. Vzhledem k zvláštnostem lidských zdrojů v každé zemi, organizace obrovský potenciál pro spolupráci. Historické úzké vazby mezi národy zemí Střední Asie je příčinou prohloubení vzájemného porozumění mezi nimi a dalšího obohacení národních kultur. Je známo, že "hedvábná stezka"¹⁸, která se procházela přes celou Střední Asie, sblížila kultury států tohoto regionu. Proto země Střední Asie jsou silně ovlivněny navzájem. Na tomto základě, Šanghajska organizace pro spolupráci má jedinečné podmínky pro usnadnění výměny a spolupráce v humanitární a kulturní oblasti.

Aby organizace dosáhla největšího výsledku, je nutné vyřešit několik velkých problémů. Například, v rámci organizace ještě neexistuje žádný společný informační kanál. Kvalita šíření informací pro obyčejné obyvatelstvo je velmi nízká, což sníží úroveň vědění o činnosti

¹⁷ Ministerstvo zdravotnictví Ruské Federace. Šanghajska zdravotnická organizace. [online]. [2015-03-5]. Dostupné z: <<http://www.rosminzdrav.ru/news/2015/01/12/2195-ministr-zdravoohraneniya-rossijskoy-federatsii-veronika-skvortsova-provela-vstrechu-s-generalnym-sekretarem-shos>>

¹⁸ Hedvábná stezka- je obchodní cesta, která spojovala Východní Asie a Středozemní moře ve starověku a středověku. Hlavně, cesta se používala pro vývoz hedvábí z Číny.

v rámci organizace. Proto je třeba založit jediný způsob poskytování informací buď to televizní kanál, stanice na rádio nebo časopis.

Jiným problémem jsou chudé zdravotní systémy a nedostatek specialistů v některých zemích. Nejhorší situace je ve venkovských oblastech některých států, kde lidé často nemohou dostat kvalitní zdravotní péče. Proto důležitým je zakládání společného projektu, kterým může stát Šanghajská zdravotnická organizace. Je třeba vytvořit jednotný systém zdravotní péče a pojištění. Takový projekt dá možnost získat kvalitní servis bez ohledu na místo. Kromě toho, je nutné dát pozor na prevenci a léčbu onemocnění pandemického charakteru. Dobrým nápadem bude zavedení společných výzkumů a vytvoření informačního systému v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci. Takový systém povolí zkoumat a včasné poskytovat informací o šíření infekce.

Šanghajská organizace pro spolupráci má obrovský potenciál pro rozšíření humanitárních vazeb. Členské země zaktivizují všechny stávající, vytvářejí nové příležitosti a dodržují koncept "Šanghajského Duchu"¹⁹. Pokud organizace začne efektivně řešit uvedené výše problémy, lze předpokládat, že se v budoucnu bude kulturní a humanitární spolupráce rozšiřovat.

Na závěr je možné říci, že humanitární a kulturní spolupráce se v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci vyvíjí v různých sférách s malým nebo velkým úspěchem. Taková forma kooperace je jedním z nejdůležitějších faktorů zajištění životaschopnosti organizace. Šanghajská organizace pro spolupráci mohla by působit jako katalyzátor a příklad pro mezinárodní práce při hledání řešení problémů, které jsou překážkou pro harmonizaci vztahů na světě.

3 Ekonomická a hospodářská spolupráce

3.1 Dohody

Přestože byla Šanghajská organizace pro spolupráci původně vytvořena za účelem společné ochrany regionu, členské státy okamžitě začaly spolupracovat v ekonomické sféře. Hospodářská a ekonomická spolupráce hraje velkou roli v postavení organizace. Podle hlavního dokumentu organizace, "Charty ŠOS", ekonomická spolupráce je jedním z hlavních cílů organizace. Také v tomto dokumentu uvedeny hlavní problémy, které Šanghajská

¹⁹ Šanghajský Duch - je nový termín v mezinárodním politickém slovníku, který vznikl před několika lety. Tento termín označuje vzájemnou důvěru, respekt, zájem o rovný dialog, společnou snahu o zlepšení.

organizace pro spolupráci musí řešit. To je podpora komplexního a udržitelného rozvoje, sociálního a kulturního vývoje v regionu.

Platforma pro spolupráci v oblasti ekonomiky na prvním setkání Rady předsedů vlád v roce 2001 v Alma-Atě. Rada předsedů vlád členských států projednávala regionální obchodní a hospodářskou spolupráci, rozvoj organizace a další problémy. Bylo podepsáno memorandum²⁰ mezi vládami členských států Šanghajske organizace pro spolupráci o hlavních cílech, oblastech regionální hospodářské spolupráce a vytvoření vhodného prostředí pro obchod a investice.

Později, 23. září 2003, Rada předsedů vlád členských států schválila "Program mnohostranné obchodní a hospodářské spolupráce členských států na 20 let"²¹. Dlouhodobý cíl programu bylo vytvoření zóny volného obchodu v rámci Šanghajske organizace pro spolupráci, krátkodobý cíl se vztahoval k vytvoření stabilních, předvídatelných, transparentních pravidel a postupů týkající se obchodu a investic, rozvoje společných projektů a programů, vytvoření systémů pro podporu obchodu a investic a zvýšení toku zboží v regionu.

23. září 2004 byl v Biškeku Radou předsedů vlád schválen "Plán pro realizaci programu".

26. října 2005 byl v Moskvě schválen "Mechanismus realizace programu". Mechanismus pro provádění plánu stanoví přijetí praktických opatření a založení společných projektů. Podle tohoto mechanismu členské státy přijímají opatření pomocí mezinárodních, mezivládních dohod a společné projekty budou realizovány na základě rozhodnutí orgánů Šanghajske organizace pro spolupráci. Byly také podepsané důležité dohody o zintenzivnění kooperace pro rozvoj obchodní a hospodářské spolupráce, a zlepšení investičního klimatu na základě vzájemného prospěchu a rovnoprávnosti. Během setkání také byla podtržena důležitost otázky spolupráce v oblasti čerpaní ropy a zemního plynu, výstavby ropovodů a plynovodů.

V tomto roce Rada předsedů vlád členských států také rozhodla o zřízení mezibankovního sdružení a podepsání dohody o mezibankovní spolupráci v rámci organizace pro spolupráci. Členy mezibankovního sdružení jsou: "Development Bank of Kazakhstan", State

²⁰ Tengrinews, Zákon Kazachstánu. Memorandum o hlavních cílech, oblastech regionální hospodářské spolupráce a vytvoření vhodného prostředí pro obchod a investice. [online]. [2015-03-10]. Dostupné z: <http://tengrinews.kz/zakon/docs?ngr=P010001192_>

²¹ Ministerstvo ekonomického rozvoje Ruské Federace. Program mnohostranné obchodní a hospodářské spolupráce členských států na 20 let. [online]. [2015-03-10]. Dostupné z: <http://www.ved.gov.ru/system/laws/1722/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0%20%D1%82-%D1%8D_%D1%81%D0%BE%D1%82%D1%80%D1%83%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0_%D0%A8%D0%9E%D0%A1.doc>

Development Bank of China, Settlement & Savings Company of the Kyrgyz Republic- "RSK Bank", Bank for Development and Foreign Economic Affairs of the Russian Federation- "Vnesheconombank", State Savings Bank of the Republic of Tajikistan- "Amonatbank", National Bank for Foreign Economic Activity of the Republic of Uzbekistan. Hlavním cílem mezibankovního sdružení Šanghajské organizace pro spolupráci je realizace finančního mechanismu pro financování a provádění bankovních investičních projektů, které byly schválené v rámci organizace. Dnes v rámci Mezibankovního sdružení jsou realizovány projekty, které byly nabídnuty na vládní úrovni nebo jednou z bank.

29. června 2007 proběhlo v Moskvě setkání ministrů energetiky členských států Šanghajské organizace pro spolupráci. Během setkání bylo schváleno založení Energetického klubu ŠOS v roli nevládního orgánu v oblasti energetiky. Klub sdružuje zástupce vlád, velkých firem a informačních a analytických center, které pracují v oblasti energetiky. Hlavním cílem klubu je poskytování informací a platform pro důkladnou diskusi o energetických strategiích členských států organizace, o harmonizaci a zlepšení energetické bezpečnosti.

30. října 2008 byla Radou předsedů vlád členských států schválena aktualizovaná verze "Plánu pro realizaci programu mnohostranné obchodní a hospodářské spolupráce mezi členskými státy". Aktualizovaný plán pokrývá nejdůležitější oblasti hospodářské, vědecké, technické a humanitární spolupráce mezi šesti zeměmi a zahrnuje osmdesát pět konkrétních činností v těchto oblastech:

- obchod a investice;
- celní oblast;
- technické předpisy, normy;
- finanční a daňové oblasti;
- doprava;
- energetika;
- zemědělství;
- věda a nové technologie;
- informační a komunikační technologie;
- využívání přírodních zdrojů a ochrana životního prostředí.

3.2 Současná situace

Ekonomický a hospodářský růst se stal významnou podmínkou pro spolupráci členských států v této oblasti. Ve většině členských zemí v roce 2013 tempo růstu HDP je 6-10% (viz

Tabulka 3), což je výrazně vyšší, než světový průměr. Výjimkou je Rusko. Příčinou zpomalení růstu je souhrn vnějších a vnitřních faktorů.

Tabulka 3: Tempo růstu HDP členských států ŠOS (v %)

	Rok		
	2011	2012	2013
Čína	9,3	7.7	7,7
Kazachstán	7,5	5.0	6,0
Kyrgyzstán	6,0	-0.1	10,5
Rusko	4,3	3.4	1,3
Tádžikistán	7,4	7.5	7,4
Uzbekistán	8,3	8.2	8,0

Zdroj: Vlastní zpracování. Skupina světové banky. Databank [online]. [2015-03-10]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/>

Ale to však nesnižuje význam a postavení Ruska v rámci organizace. Zejména Rusko a Čína jsou skutečné vůdci organizace, a dokonce některé představují úlohu Šanghajské organizace pro spolupráci jako mechanismus pro spolupráci mezi těmito státy. Potvrzuje to fakt, že největší ekonomickou sílu v organizaci mají Čína a Rusko. Celkem tyto země tvoří více než 97% celkového HDP Šanghajské organizace pro spolupráci (viz Tabulka 4), Kazachstán tvoří asi 2%, Uzbekistán, Kyrgyzstán a Tádžikistán spolu mají asi 1% celkového HDP organizace.

Tabulka 4: HDP členských států ŠOS v roce 2013(v mil. USD)

Čína	9 240 270
Kazachstán	231 876
Kyrgyzstán	7 226
Rusko	2 096 777
Tádžikistán	8 508
Uzbekistán	56 796
Celkem	11 641 453

Zdroj: Vlastní zpracování. Skupina světové banky. Seznam států podle HDP. [online]. [2015-03-21]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/data-catalog/GDP-ranking-table>

Přestože byla Šanghajská organizace pro spolupráci původně vytvořena za účelem společné ochrany regionu, členské státy okamžitě začaly spolupracovat v ekonomické sféře. Hospodářská a ekonomická spolupráce hraje velkou roli v postavení organizace. Podle

hlavního dokumentu organizace, "Charty ŠOS", ekonomická spolupráce je jedním z hlavních cílů organizace. Také v tomto dokumentu uvedeny hlavní problémy, které Šanghajská organizace pro spolupráci musí řešit. To je podpora komplexního a udržitelného rozvoje, sociálního a kulturního vývoje v regionu.

Hospodářská a ekonomická kooperace v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci vykazuje významné výsledky v oblasti energetiky, dopravy a obchodu. Nicméně slabý článek v organizaci je nedostatek účinných implementačních mechanismů. Vyřešit tento problém by se mohlo podařit urychlením procesu vytváření zóny volného obchodu v rámci organizace. Během následujících 20 let se členské státy dohodly, že Šanghajská organizace pro spolupráci postupně přijde k volnému pohybu zboží, kapitálu, služeb a technologií na trhu a následně vybuduje zónu volného obchodu.

Založení zóny volného obchodu v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci má následující výhody: snížení nákladů na dodání zboží, zvýšení obratu, zjednodušení celních sazeb, stimulace a zlepšení klima pro regionální investici, založení systému subregionální dělby práce, sloučení struktur regionálního průmyslu a těžby přírodních surovin. Nový systém dělby práce by měl být začleněny do globálního systému a mohl by zařadit regiony do jediného společného euroasijského trhu s obrovským počtem obyvatel. Celkový počet obyvatel všech států Šanghajské organizace pro spolupráci, včetně Pákistánu, Iránu, Indie, Afghánistánu, Běloruska, Turecka a Srí Lanky, je 3,2 miliardy (viz Tabulka 5).

Tabulka 5: Počet obyvatel států ŠOS v roce 2014 (v mil.).

Členské státy	Počet obyvatel	Pozorovatelé	Počet obyvatel	Partnery	Počet obyvatel
Čína	1401	Afghánistán	32	Bělorusko	9,3
Rusko	142	Indie	1282		
Kazachstán	16,7	Írán	79,4	Turecko	76,6
Uzbekistán	29,7	Mongolsko	2,9		
Kyrgyzstán	5,7	Pákistán	188,1	Srí Lanka	21,6
Tádžikistán	8,6				
Celkem	1603,7		1584,4		107,5

Zdroj: Vlastní zpracování. World population review. Počet obyvatel ve světě. [online]. [2015-03-21]. Dostupné z: <<http://worldpopulationreview.com/countries/>>

Zóna volného obchodu má velký význam, protože politická a hospodářská mapa euroasijského kontinentu zůstává defragmentovanou a rozebranou z důvodu regionálních konfliktů a nestability. Pro odstranění tohoto nebezpečí je nutné budovat komplexní strukturu

pro stabilitu euroasijského kontinentu. V tomto případě regionální hospodářské spolupráce by mohla být prvním krokem k vybudování zóny volného obchodu.

Některé členské státy Šanghajske organizace pro spolupráci, především stredoasijské, jsou na nižší úrovni hospodářského a ekonomického rozvoje, než ostatní. Podle výši HDP v roce 2013 (viz Tabulka 4) můžeme zjistit, že rozdíl mezi ekonomikami států je velmi vysoký. Čínská ekonomika je největší ekonomika v rámci organizace a 1278 krát větší než ekonomika Kyrgyzstánu, která je na posledním místě podle HDP.

Dalším potvrzením ekonomického rozdílu mezi státy je klasifikace zemí podle Skupiny světové banky. Klasifikace probíhá podle výši HDP na obyvatele:

- Země s nízkými příjmy: 0 - 1035 USD
- Země s nižšími než střední příjmy: 1036 - 4085 USD
- Země s vyššími než střední příjmy: 4086 - 12615 USD
- Země s vysokými příjmy: 12616 USD a více.²²

Tak podle údajů uvedených v Tabulce 6, zjistíme, že členské státy Šanghajske organizace pro spolupráci se dělí na tři skupiny: země s vysokými příjmy (Rusko a Kazachstán), země s vyššími než střední příjmy (Čína) a země s nižšími než střední příjmy (Kyrgyzstán, Tádžikistán a Uzbekistán). Je evidentní, že Čína, Rusko, a Kazachstán mají větší a více rozvinuté ekonomiky než ostatní státy organizace. Proto založení zóny volného obchodu mohlo by vyrovnat takovou situaci a zmenšit rozdíly. Nicméně, vzhledem k rozdílům mezi členskými zeměmi snaha o vytvoření zóny volného obchodu se oslabila, a členské státy se soustředily výhradně na jednotlivých projektech spolupráce.

Tabulka 6: HDP na obyvatele členských států ŠOS v roce 2013 (v USD).

Čína	6807
Kazachstán	13612
Kyrgyzstán	1263
Rusko	14612
Tádžikistán	1037
Uzbekistán	1878
Průměr	6535

Zdroj: Vlastní zpracování. Skupina světové banky. Seznam států podle HDP na obyvatele [online]. [2015-03-22]. Dostupné z: <<http://data.worldbank.org/data-catalog/GNI-per-capita-Atlas-and-PPP-table>>

²² Skupina světové banky. Klasifikace států podle HDP na obyvatele. [online]. [2015-03-22]. Dostupné z: <<http://www.worldbank.org/ru/news/press-release/2013/07/02/new-country-classification>>

Přestože zóna volného obchodu ještě neexistuje, ekonomické a obchodní vztahy se mezi členskými státy neustále od založení organizace rozvíjejí. Výše exportu států v rámci organizace, uvedené dále v Tabulkách číslo 8 a 9, přehledně znázorňuje růst vzájemných obchodních vztahů. Je však obtížné určit, jak jsou tyto ekonomické úspěchy související s jejich členstvím v Šanghajské organizaci pro spolupráci, ale nelze popírat, že vývoj běžných sousedských vztahů, včetně rychlého růstu ekonomických vazeb mezi členskými státy Šanghajské organizace pro spolupráci, neměl pozitivní dopad na celkový hospodářský růst těchto zemí.

Tabulka 7: Vývoz ŠOS v roce 2000.

Vývoz ŠOS v roce 2000 v mil.USD							
	Čína	Rusko	Kazachstán	Uzbekistán	Kyrgyzstán	Tádžikistán	celkem uvnitř ŠOS
Čína		2233	599	39	110	7	2988
Rusko	5233		2246	274	103	56	7912
Kazachstán	670	1784		139	59	52	2704
Uzbekistán	11	602	67		68	169	917
Kyrgyzstán	44	65	33	89		7	238
Tádžikistán	3	259	6	98	3		369

Zdroj: Vlastní zpracování. MEZINÁRODNÍ MĚNOVÝ FOND. Direction of Trade Statistics Yearbook 2000. 2000. ISSN 0252-306X

Tabulka 8: Vývoz ŠOS v roce 2011.

Vývoz ŠOS v roce 2011 v mil.USD							
	Čína	Rusko	Kazachstán	Uzbekistán	Kyrgyzstán	Tádžikistán	celkem uvnitř ŠOS
Čína		38904	9566	1359	4878	1359	56066
Rusko	35241		12907	2107	1160	720	52135
Kazachstán	10122	4820		1101	424	260	16727
Uzbekistán	915	1557	913		94	72	3551
Kyrgyzstán	228	258	182	40		15	523
Tádžikistán	447	102	20	9	7		585

Zdroj: Vlastní zpracování. MEZINÁRODNÍ MĚNOVÝ FOND. Direction of Trade Statistics Yearbook 2011. 2011. ISBN 978-1-61635-148-9

Výše uvedené údaje ukazují to, že obchodní integrace mezi členskými státy se prohlubuje. Obrovský růst exportu všech zemí Šanghajské organizaci pro spolupráci v období 2000-2011 ukazuje, že státy mají vzájemnou výhodu a zájem o vzájemný obchod. Největší relativní

narůst exportu má Čína. To je důsledkem toho, že Čína vidí trh Šanghajské organizaci pro spolupráci především jako spolehlivé odbytiště pro své výrobky. Ostatní státy nemohou Číně v této oblasti konkurovat, ale na druhou stranu, Čína má velkou potřebu surovin. Čínská rostoucí ekonomika potřebují více paliva a surovin a čínské výrobce - nové trhy. Čína chytře realizuje tyto potřeby prostřednictvím svých aktivních kreditních a investičních politik. Jako výsledek, spolupráce Číny a středoasijských států má princip výměny surovin za hotové výrobky. Proto ve vztazích těchto států nyní existují určité rozpory. Rusko a středoasijské státy mají zájem o diverzifikaci národních ekonomik a změně orientaci exportu. Z jiné strany, Čína má zájem právě o surovinové orientaci ekonomik ostatních členských států Šanghajské organizaci pro spolupráci. Je nepravděpodobné, že Čína bude investovat do těch společných projektů, které neodpovídají její zájmům. Navíc, pokud Rusko a středoasijské země změní strukturu zahraničního obchodu ve prospěch hotových výrobků, což bude mít dobrý vliv na jejich ekonomiky, to nebude odpovídat ekonomickým zájmům Číny.

Nicméně pro budoucí vývoj obchodních vztahů si organizace musí poradit s rozdílnou úrovní rozvoji států, která současně existuje. Proto je potřeba vybudovat infrastrukturu. Začátek toho procesu lze vidět v rozvoji technické a ekonomické spolupráce, v realizaci společných síťových a telekomunikačních projektů. V současné době jsou realizované projekty spolupráce v oblastech, jako je například vytvoření infrastruktury, telekomunikace, rekultivace, elektrické energie, výroba a smluvní stavebnictví. V regionu se postupně rozvíjí sít několika objektu infrastruktury, která spojuje členské země.

Velkým projektem členských států Šanghajské organizace pro spolupráci je dopravní a logistický komplex "Južnouralskij"²³. Komplex bude zajišťovat fungování dopravního koridoru mezi Čínou a Ruskem. Založení tohoto projektu, který umožní výrazně snížit čas dodání zboží a zatížení železničního přejezdu z Číny do Ruska, je základem pro efektivní rozvoj dopravní infrastruktury. Kromě toho, výstavba komplexu vytvoří více než 2 miliony nových pracovních míst.

Členské státy mají největší zájem o budování infrastruktury v oblasti energetiky. Příkladem je "Síla Sibiře"²⁴, což je plynovod na dodávku plynu z Jakutsku do Vladivostoku a asijsko-pacifické oblasti. Projekt bude vybudován společně Ruskem a Čínou. Plynovod bude sloužit k vývozu plynu do Číny. O jeho stavbě bylo rozhodnuto v roce 2014 v souvislosti s uzavřením

²³ Dopravní a logistický centrum "Južnouralskij". [online]. [2015-03-25]. Dostupné z: <<http://ru.ytlc.ru/>>

²⁴ Gazprom. Projekt "Síla Sibiře". [online]. [2015-03-25]. Dostupné z: <<http://www.gazprom.ru/about/production/projects/pipelines/ykv/>>

třicetileté smlouvy mezi oběma státy na odběr plynu v objemu 38 miliard kubických metrů ročně.

3.3 Perspektivy a problémy rozvoje ekonomické a hospodářské spolupráce

3.3.1 Ekonomika

Šanghajská organizace pro spolupráci má nejasné priority integrace, což je hlavním problémem organizace. Stále ještě není vyřešena otázka toho, jaká aktivita by měla hrát rozhodující roli ve fungování této integrační struktury. Důsledkem je to, že velký počet programů a plánů není realizován v plné výši a nepřináší odpovídající výnosy. Proto ekonomický potenciál Šanghajské organizace pro spolupráci není realizován a jeho provádění v praxi je těžké dosažitelným cílem. Velký vliv má i převaha bilaterální spolupráce v rámci integrační struktury. Prohloubení mnohostranné ekonomické a hospodářské spolupráce by měl být hlavním strategickým úkolem následujícího desetiletí. A v řešení tohoto problému velkou roli mají hrát Obchodní rada a Mezibankovní sdružení. Tyto orgány a struktury jsou hlavním instrumentem pro realizaci komunikace členských států Šanghajské organizace pro spolupráci. Je třeba, aby byly zajištěny národní zájmy všech členských zemí. Nedostatek multilaterální spolupráci v rámci organizace existuje s politických důvodů. Každá země, zejména Rusko a Čína, si klade za cíl realizovat své zájmy a ne vždy s ohledem na zájmy partnerů. Například, z pohledu Ruska Šanghajská organizace pro spolupráci musí mít zaměření na regionální bezpečnost a stabilitu. Čína se domnívá, že organizace musí být motorem hospodářského a ekonomického rozvoje. Čína aktivně vstupuje do ekonomiky partnerských zemí pomocí investičních nástrojů a na jejich základě rozvíje obchod.

Další podmínkou pro realizaci společných multilaterálních projektů v rámci organizace je zlepšení finanční podpory pro tyto projekty. Hlavní funkce v řešení tohoto problému bude mít Mezibankovní sdružení, Obchodní rada a podnikatelská komunita ze všech smluvních stran. Nicméně, pro zajištění velkých projektů je třeba vytvořit speciální jediný účet pro organizaci, ale podmínkou vytvoření jediného účtu je založení společného fondu na financování projektů v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci²⁵.

3.3.2 Dopravní systém

Úspěšný rozvoj ekonomiky je nemožný bez propojeného systému dopravy, který by zahrnoval kombinace různých druhů dopravy, zejména železniční, silniční, potrubní, námořní

²⁵ Analytický a informační centrum. Analytická zpráva. [online]. [2015-03-25]. Dostupné z: < <http://ia-centr.ru/expert/11009/> > /

a vzdušný. Příčinou je teritoriální specifičnost Šanghajské organizace pro spolupráci. Rozloha států organizace je 30 mil.km², což je 60% rozlohy Eurasii²⁶.

Každý členský stát tvoří vlastní tarifní politiku, vytváří další hraniční přechody a celní struktury, což vede k výraznému zvýšení nákladů na dopravu výrobků, komplikuje a zpomaluje proces dodání zboží. Kromě toho, v některých členských státech došlo k poklesu objemu dodavek, a to nejen kvůli poklesu výroby, ale také v souvislosti s opotřebením dopravního systému a nedostatkem finančních prostředků.²⁷ Proto je nutné obnovit a zlepšit stávající dopravní infrastrukturu. Také je třeba zavést společnou celní politiku v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci. Takový krok může být základnou pro budování celní unii, která by výrazně zvětšila objem vzájemného obchodu.

3.3.3 Energetika

V rámci Šanghajské organizace pro spolupráci jsou různé státy. Členy organizace jsou i vývozci i dovozci energetických zdrojů. Tato skutečnost je příčinou obrovských perspektiv rozvoje mnohostranné energetické spolupráce v rámci organizace. Důležitým instrumentem pro realizaci těchto perspektiv je Energetický klub. Založení Klubu je základnou pro prohlubování spolupráce mezi vývozci (Rusko, Kazachstán, Uzbekistán, Írán) a dovozci (Čína, Tádžikistán, Kyrgyzstán, Indie, Pákistán a Mongolsko)

Spolupráce členských států v oblasti energetiky může být pobídkou k hospodářskému rozvoji zemí, ale také i k zajištění míru, bezpečnosti a stability v regionu v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci. Příčinou je obrovské zásoby přírodních zdrojů energie, které mají státy organizace. Země Šanghajské organizace pro spolupráci mají dnes asi čtvrtinu světových zásob ropy, polovinu světových zásob zemního plynu a polovina z prozkoumaných světových zásob uranu²⁸. Realizace takového bohatství bude záviset na efektivnosti dalších projektu organizace v oblasti energetiky a schopnosti členských států společně řešit aktuální problémy.

Logickým krokem po vytvoření všech podmínek je založení jednotného transenergetického prostoru v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci, který může spojit všechny infrastrukturní energetické celky v regionu. Důsledkem bude harmonizace energetické politiky členských států.

²⁶ Šanghajská organizace pro spolupráci.[online]. [2015-03-25]. Dostupné z: <<http://sco-russia.ru/>>

²⁷ Analytický a informační centrum. Analytická zpráva. [online]. [2015-03-25]. Dostupné z: <<http://ia-centr.ru/expert/11009/>>

²⁸ Ruský institut strategického výzkumu. Aktuální stav integračních procesů v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci. [online]. [2015-03-25]. Dostupné z: <<http://riss.ru/analitics/6592/>>

4 vojenská spolupráce

4.1 Současná situace

Cíle a metody spolupráce ve vojenské oblasti byly stanoveny 27. června 2007 v hlavním městě Kyrgyzstánu, Biškeku, během setkání ministrů obrany členských států Šanghajské organizace pro spolupráci. Setkání přispělo valnou měrou k rozvoji a realizaci celkové strategie států k zajištění regionální bezpečnosti a k účinné reakci na terorismus, extremismus, separatismus, nadnárodní trestné činnosti a nelegálním obchodům se zbraněmi. Pro efektivní spolupráci v této sféře byla založená Regionální protiteroristická struktura²⁹. Navíc, tato struktura vede boj proti novým hrozbám, jako je obchodování s drogami, praní špinavých peněz a kyberkriminalita.

Od roku 2003 se pro zlepšení koordinace a kooperace stále provádí společná vojenská příprava v rámci organizace pod označením "Peace Mission". Tématem cvičení bývá stabilizace neurčené země ohrožené teroristy nebo ozbrojenými separatisty. Tyto manévry posílí vzájemnou důvěru ve vojenské oblasti členských států a zabezpečí mír a stabilitu v regionu.

Celková vojenská síla organizace je obrovská. Podle ratingu Global Firepower (viz Příloha 1) armády dvou členských států jsou ve trojce nejsilnějších armád světa. Kromě toho, Indie, která má status pozorovatele, je na čtvrtém místě ve světě podle vojenské síly. Čína má druhý největší vojenský rozpočet a se nachází na druhém místě podle tohoto ukazatele. Kromě toho, Čína má největší armádu pozemních vojsk, zatímco Rusko má největší počet tanků a jaderných hlavic. Na základě tohoto ratingu můžeme říci, že Šanghajská organizace pro spolupráci má větší vojenský potenciál, než dokonce i NATO.

4.2 Perspektivy a problémy v rámci vojenské spolupráci

Přestože organizace má ohromné příležitosti ve vojenské oblasti, v rámci vojenské kooperace Šanghajská organizace pro spolupráci má několik velkých problémů. Další vývoj organizace závisí na řešení těchto otázek.

Podle hlavních dokumentů Šanghajská organizace pro spolupráci není vojenská organizace. Současně je ale organizace zodpovědná za bezpečnost v daném regionu, což předpokládá vytváření a prohloubení vojenské spolupráce na různých úrovních. Klíčové vojenské akce jsou zaměřené na boj proti netradičním hrozbám pro bezpečnost. Výsledkem je to, že všechny

²⁹ Regionální protiteroristická struktura. Historie.[online]. [2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.ecrats.org/ru/about/history/>

vojenské kontakty v rámci organizace spočívají jenom v konání pravidelných vojenských cvičení a setkání ministrů obrany členských států. Ale měli bychom si uvědomit, že Šanghajská organizace pro spolupráci je stále považována za perspektivní multilaterální strukturu, připravenou řešit otázky bezpečnosti. Proto je nutné zvýšit vojenský potenciál organizace s cílem efektivně čelit hrozbám a výzvám.

Potenciál, samozřejmě, členské státy mají. Ale, jako obvykle, další prohloubení a rozvoj vojenské spolupráce vede k problematice odlišných názorů členských států na hlavní směry a cíle organizace v rámci vojenské spolupráce. Jde zejména o Čínu a Rusku.

Je třeba poznamenat, že kromě odlišných názorů na budoucí spolupráce v oblasti vojenské spolupráce existují jiné problémy, které brání zintenzivnění kooperace v rámci organizace. Například, vojenské vztahy ovlivněny tím, že nikdo s účastníků jsou ochotni sdílet strategické informace. To ukazuje na neefektivnosti Regionální protiteroristické struktury. V současnosti, systém výměny operativních informací v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci nevykazuje

Kromě problémů, uvedených výše, existují další omezení prohloubení vojenské spolupráce v rámci organizace. Hlavní právní dokument organizace v rámci bezpečnosti je "Program spolupráce členských států ŠOS v boji proti terorismu, separatismu a extremismu"³⁰. Tato dohoda má deklarativní charakter a nemůže být plnohodnotným právním základem pro koordinaci členských států během reakce na mimořádné události v regionu. Proto je třeba zlepšit právní mechanismus a strukturu Šanghajské organizace pro spolupráci, aby členské státy měli možnost rychle a efektivně neutralizovat konflikty na území organizace.³¹

Vzhledem k současné situaci ve světě, zejména k nestabilnímu stavu některých regionu, geopolitickým podmínkám, aktivizaci teroristických organizací, se bude vojenská spolupráce v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci určitě rozšiřovat.

5 Prognóza

Podle mého názoru, v budoucnu členské státy organizace budou věnovat větší pozornost ekonomické spolupráce. Předpokládám, že budoucí vývoj Šanghajské organizace pro spolupráci může mít vlastnosti jedné z možných variant:

³⁰ Regionální protiteroristická struktura. Program spolupráce členských států ŠOS v boji proti terorismu, separatismu a extremismu. [online]. [2015-04-01]. Dostupné z: <<http://www.echrts.org/upload/iblock/7bd/6.pdf>>

³¹ Radiotochka. Problémy rozvoje vojenské oblasti spolupráce v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci.[online]. [2015-04-01]. Dostupné z: <<http://radiotochka.kz/3635-.html>>

- rozvoj na základě dnešního modelu,
- rozvoj s důrazem na zlepšení infrastruktury,
- rozvoj s důrazem na rozšíření organizace.

5.1 Rozvoj na základě dnešního modelu

První varianta spočívá v tom, že členské státy zachovají úroveň hospodářské a ekonomické spolupráce v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci na současné úrovni. Tato varianta odráží stávající vztahy mezi zájmy členských zemí. Rozvoj na základě dnešního modelu nejde v rozporu se zájmy Číny, která se snaží provádět ekonomickou expanzi na trhy Ruska a středoasijských zemí pomocí bilaterálních vztahů. Rusko a Kazachstán, jako vůdce zemí bývalého Sovětského svazu, budou prodlužovat snahu o realizaci euroasijských integračních projektů.

5.2 Rozvoj s důrazem na zlepšení infrastruktury

Taková varianta předpokládá, že rychlý růst obchodu Číny s členskými zeměmi Šanghajské organizace pro spolupráci vyžaduje budování vhodné infrastruktury. Stejně zájmy budou mít státy, které mají společnou hranici se členskými zeměmi organizace a zaujímají o vstup do Šanghajské organizace pro spolupráci, a zejména Írán, Pákistán, Indie a Bělorusko. Proto je pravděpodobné, že spolupráce bude probíhat v oblasti infrastruktury a energetiky. Nicméně, rozvoj s důrazem na zlepšení infrastruktury je velmi drahá volba, která potřebuje velké investice a další související věci. Kromě toho, financování multilaterálních projektů, splacení rostoucích dluhů a úvěru, založení nových distribučních cest mezi zeměmi a společnostmi jsou dost složité a obtížné, vyžadují zvláštní ochranné opatření, které mohou stát překážkou v rozvoji Šanghajské organizace pro spolupráci podle takové varianty.

5.3 Rozvoj s důrazem na rozšíření organizace

Rozvoj s důrazem na rozšíření organizace má také své omezení. Rozšíření Šanghajské organizace pro spolupráci může probíhat pomocí připojení, především, zemí Jižní a Východní Asie. Do organizace také mohou vstoupit státy z Bližního Východu. Na jedné straně je třeba poznamenat, že taková varianta vývoje bude příčinou zvětšení politického potenciálu organizace a bude podporovat mnohostrannou spolupráci v regionu, zejména v oblasti dopravní infrastruktury. Ale na druhou stranu, to bude příčinou vzniku několika problémů. Například, bude nutné řešit bezpečnostní otázky na území nových členských zemí, upravovat právní rámec Šanghajské organizace pro spolupráci. Také je třeba obrátit pozornost na zájmy nových členských zemí. V současnosti, nejvhodnější země, která se může připojit ke struktuře organizace, je Mongolsko. Dnes Mongolsko se vyvíjí poměrně úspěšně, ale má vážné

problémy s rozvojem infrastruktury, logistiky a dopravních celku. Vstup do Šanghajské organizace pro spolupráci může být řešením těchto otázek.

Závěr

Bakalářská práce byla věnována oblasti, která je zcela klíčová pro asijský region. Jedná se o vzájemné vztahy států, problémy rozvoje a perspektivy v různých oblastech spolupráce v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci.

V době rostoucí globalizace a zvýšení důležitosti mezinárodních organizací v různých částech světa je nutné, aby státy zajišťovali své vzájemné vztahy s cílem zvýšení potenciálu a efektivnosti realizaci svých zájmů. Účast v takové regionální organizaci, jejíž členové jsou Rusko a Čína, může zvýšit potenciál a prestiž každého z jejích členů.

Z hlediska splnění cílů je nutné uvést, že Šanghajská organizace pro spolupráci má obrovské perspektivy. Především, to je podmíněno tím, že členské státy spolupracují v mnoha oblastech, zejména v humanitárních, ekonomických a vojenských sférách.

Dalším faktorem, který určuje světlou budoucnost pro organizaci, je demografické a geografické podmínky. Velký počet obyvatel a hromadné zásoby přírodních zdrojů je bohatstvím, které Šanghajská organizace pro spolupráci se bude snažit realizovat. Taková báze je vynikající základnou pro vytvoření dalších podmínek rozšíření vlivů organizace v asijském regionu.

Další zvláštnost Šanghajské organizace pro spolupráci je síla a velikost armád členských států. Moderní zbrojení a jejich počet mohou stát rozhodujícím faktorem v řešení budoucích konfliktů a zajišťování bezpečnosti v regionu. Navíc, takové zařízení v budoucnu může mít dopad i na politické situaci po celém světě.

Také je nutno poznamenat, že ještě není realizován obchodní potenciál organizace. Hlavní příčinou je nedokonalost infrastrukturních celků, zejména logistických cest. Zvětšení efektivnosti Energetického Klubu, Obchodní rady a dalších struktur může zrychlit vybudování a rozvoj potřebné infrastruktury. Takový krok povolí přilákat větší investice a zlepšit ekonomickou situaci v regionu.

Podle mého názoru, realizace potenciálu organizace závisí jenom na výsledcích řešení existujících a budoucích problémů. Pokud členské státy budou schopny zmenšit rozdíly ekonomického a hospodářského rozvoje, efektivně vyřešit strukturální a právní otázky rozšíření organizace, prohlubovat vzájemné vztahy a respektovat zájmy partnerů, Šanghajská organizace pro spolupráci stane jednou z největších a nejúspěšnějších organizací v historii.

Zdroje

Tištěné zdroje

1. MEZINÁRODNÍ MĚNOVÝ FOND. Direction of Trade Statistics Yearbook 2000. 2000. ISSN 0252-306X
2. MEZINÁRODNÍ MĚNOVÝ FOND. Direction of Trade Statistics Yearbook 2011. 2011. ISBN 978-1-61635-148-9
3. BYKOV A., Экономическое сотрудничество в рамках ШОС: основные направления и перспективы развития. Ekonomická spolupráce v rámci ŠOS: hlavní směry a perspektivy rozvoje. Rusko: FLINTA, 2011. ISBN 978-5-9765-1038-8, 978-5-02-037348-8
4. IVANOV I., Россия в современном мире. Ответы на вызовы XXI века: статьи и выступления. Rusko v současnosti. Odpověď na výzvy XXI století: články a vystoupení. Rusko: Olma-Press, 2004. ISBN 978-5-224-04655-3

Elektronické zdroje

1. Regionální protiteroristická struktura. Prohlášení o zřízení Šanghajské organizace pro spolupráci. [online]. [2015-02-15]. Dostupné z: <<http://ecrats.org/upload/iblock/268/2.pdf>>
2. Šanghajská organizace pro spolupráci. Základní dokumenty organizace. [online]. [2015-01-15]. Dostupné z: <<http://infoshos.ru/ru/?id=5>>
3. Regionální protiteroristická struktura. Šanghajská Úmluva o boji proti terorismu, separatismu a extremismu. [online]. [2015-02-15]. Dostupné z: <<http://ecrats.org/upload/iblock/2e5/1.pdf>>
4. Šanghajská organizace pro spolupráci. Deklarace hlav členských států ŠOS. [online]. [2015-02-18]. Dostupné z: <<http://infoshos.ru/ru/?id=89>>
5. Regionální protiteroristická struktura. Charta ŠOS. [online]. [2015-02-15]. Dostupné z: <<http://ecrats.org/upload/iblock/1e6/3.pdf>>
6. Regionální ekonomická spolupráce. Program mnohostranné obchodní a hospodářské spolupráce členských států ŠOS. [online]. [2015-02-18]. Dostupné z: <http://www.sco-ec.gov.cn/crweb/scor/info/Article.jsp?a_no=721&col_no=67>
7. Šanghajská organizace pro spolupráci. Astaninská deklarace hlav států. [online]. [2015-02-18]. Dostupné z: <<http://infoshos.ru/ru/?id=97>>

8. Ereport. Světová ekonomika. Úloha Šanghajské organizace pro spolupráci. [online]. [2015-02-18]. Dostupné z: <<http://www.ereport.ru/articles/ecunions/sco.htm>>
9. Ministerstvo zahraničních věcí Ruské Federace. Dohoda mezi členskými státy o formování rozpočtu Šanghajské organizace pro spolupráci. [online]. [2015-02-18]. Dostupné z: <http://www.mid.ru/bdomp/spm_md.nsf/0/3D203152EE44ED23C3257D8D0036F328>
10. Ministerstvo zahraničních věcí Ruské Federace. Dohoda o spolupráci v oblasti kultury. [online]. [2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.mid.ru/BDOMP/spm_md.nsf/0/3EA2A8CC161E12F3C3257D8D00377CA9>
11. Šanghajská organizace pro spolupráci. Výstava "Děti malují pohádky". [online]. [2015-03-05]. Dostupné z: <<http://infoshos.ru/ru/?id=42>>
12. Ministerstvo zahraničních věcí Ruské Federace. Dohoda o spolupráci mezi členskými státy v oblasti vzdělání. [online]. [2015-03-5]. Dostupné z: <http://www.mid.ru/BDOMP/spm_md.nsf/0/F818B7600E68231643257DEB0026A23E>
13. Národní výzkumný ústav v Bělgorodu. Koncepce Univerzity ŠOS. [online]. [2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.bsu.edu.ru/bsu/_files/structure/shos/concept.doc>
14. Ministerstvo zahraničních věcí Ruské Federace. Dohoda o spolupráci při likvidaci mimořádných situací. [online]. [2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.mid.ru/bdomp/spm_md.nsf/0/511F5DA78E3CB9F4C3257D8D0036F32C>
15. Ministerstvo zdravotnictví Ruské Federace. Šanghajská zdravotnická organizace. [online]. [2015-03-5]. Dostupné z: <<http://www.rosminzdrav.ru/news/2015/01/12/2195-ministr-zdravoohraniya-rossiyskoy-federatsii-veronika-skvortsova-provela-vstrechu-s-generalnym-sekretarem-shos>>
16. Tengrinews. Zákon Kazachstánu. Memorandum o hlavních cílech, oblastech regionální hospodářské spolupráce a vytvoření vhodného prostředí pro obchod a investice. [online]. [2015-03-10]. Dostupné z: <http://tengrinews.kz/zakon/docs?ngr=P010001192_>
17. Ministerstvo ekonomického rozvoje Ruské Federace. Program mnohostranné obchodní a hospodářské spolupráce členských států na 20 let. [online]. [2015-03-10].

Dostupné z:

<http://www.ved.gov.ru/system/laws/1722/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0%20%D1%82-%D1%8D_%D1%81%D0%BE%D1%82%D1%80%D1%83%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0_%D0%A8%D0%9E%D0%A1.doc>

18. Skupina světové banky. Databank [online]. [2015-03-10]. Dostupné z:

<<http://databank.worldbank.org/data/>>

19. Skupina světové banky. Seznam států podle HDP. [online]. [2015-03-21]. Dostupné

z: <<http://data.worldbank.org/data-catalog/GDP-ranking-table>>

20. World population review. Počet obyvatel ve světě. [online]. [2015-03-21]. Dostupné z:

<<http://worldpopulationreview.com/countries/>>

21. Klasifikace států podle HDP na obyvatele. [online]. [2015-03-22]. Dostupné z:

<<http://www.worldbank.org/ru/news/press-release/2013/07/02/new-country-classification>>

22. Dopravní a logistický centrum "Južnouralskij". [online]. [2015-03-25]. Dostupné z:

<<http://ru.ytlc.ru/>>

23. Gazprom. Projekt "Síla Sibíře". [online]. [2015-03-25]. Dostupné z:

<<http://www.gazprom.ru/about/production/projects/pipelines/ykv/>>

24. Analytický a informační centrum. Analytická zpráva. [online]. [2015-03-25].

Dostupné z: <<http://ia-centr.ru/expert/11009/>>

25. Šanghajská organizace pro spolupráci. [online]. [2015-03-25]. Dostupné z: <<http://sco-russia.ru/>>

26. Ruský institut strategického výzkumu. Aktuální stav integračních procesů v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci. [online]. [2015-03-25]. Dostupné z:

<<http://riss.ru/analytics/6592/>>

27. Regionální protiteroristická struktura. Program spolupráce členských států ŠOS v boji proti terorismu, separatismu a extremismu. [online]. [2015-04-01]. Dostupné z:

<<http://www.ecrats.org/upload/iblock/7bd/6.pdf>>

28. Radiotochka. Problémy rozvoje vojenské oblasti spolupráce v rámci Šanghajské organizace pro spolupráci. [online]. [2015-04-01]. Dostupné z:

<<http://radiotochka.kz/3635-.html>>

Seznam tabulek a obrázků

<i>Tabulka 1: Setkání hlav členských států ŠOS.....</i>	<i>7</i>
<i>Tabulka 2: Výše příspěvků členských států</i>	<i>13</i>
<i>Tabulka 3: Tempo růstu HDP členských států ŠOS (v %}</i>	<i>21</i>
<i>Tabulka 4: HDP členských států ŠOS v roce 2013(v mil. USD)</i>	<i>21</i>
<i>Tabulka 5: Počet obyvatel států ŠOS v roce 2014 (v mil.)</i>	<i>22</i>
<i>Tabulka 6 :HDP na obyvatele členských států ŠOS v roce 2013(v USD).....</i>	<i>23</i>
<i>Tabulka 8:Vývoz ŠOS v roce 2000</i>	<i>24</i>
<i>Tabulka 9: Vyvoz ŠOS v roce 2011</i>	<i>24</i>

<i>Obrázek 1: Struktura ŠOS.</i>	<i>12</i>
---------------------------------------	-----------

Příloha

Příloha 1: Seznam nejsilnějších armád světa v roce 2014.

THE 35 MOST POWERFUL MILITARIES IN THE WORLD For better or worse, the strength of a country's military is directly linked to its influence on the world stage. To make sense of a country's actual strength, we have compiled key elements that comprise the 35 strongest militaries around the world according to a ranking published by Global Firepower. Quality of equipment, training, and professionalism of each military is not taken into account.								
 = World leader 								
COUNTRY	OVERALL RANKING	MANPOWER	TANKS	AIRCRAFT	NUCLEAR WARHEADS	AIRCRAFT CARRIERS	SUBMARINES	BUDGET
UNITED STATES	1	145,212,012	8,325	13,683	7,506	10	72	612,500,000,000
RUSSIA	2	69,117,271	15,000	3,082	8,484	1	63	76,600,000,000
CHINA	3	749,610,775	9,150	2,788	250	1	69	126,000,000,000
INDIA	4	615,201,057	3,569	1,785	80 - 100	2	17	46,000,000,000
UNITED KINGDOM	5	29,164,233	407	908	225	1	11	53,600,000,000
FRANCE	6	28,802,096	423	1,203	300	1	10	43,000,000,000
GERMANY	7	36,417,842	408	710	0	0	4	45,000,000,000
TURKEY	8	41,637,773	3,657	989	0	0	14	18,185,000,000
SOUTH KOREA	9	25,609,290	2,346	1,393	0	0	14	33,700,000,000
JAPAN	10	53,608,446	767	1,595	0	1	16	49,100,000,000
ISRAEL	11	3,511,190	3,870	680	80 - 200	0	14	15,000,000,000
ITALY	12	27,869,443	600	795	0	2	6	34,000,000,000
EGYPT	13	41,157,220	4,767	1,100	0	0	4	4,400,000,000
BRAZIL	14	106,784,621	489	748	0	1	5	33,142,000,000
PAKISTAN	15	93,351,401	3,124	847	0	0	8	7,000,000,000
CANADA	16	15,786,816	201	404	0	0	4	18,000,000,000
TAIWAN	17	12,190,243	2,005	775	0	0	4	10,725,000,000
POLAND	18	18,830,448	1,063	475	0	0	5	18,170,000
INDONESIA	19	129,075,188	374	381	0	0	2	6,900,000,000
AUSTRALIA	20	10,500,000	59	395	0	0	6	26,100,000,000
UKRAINE	21	22,244,394	4,112	400	0	0	1	4,880,000,000
IRAN	22	46,247,556	2,409	481	0	0	31	6,300,000,000
VIETNAM	23	50,645,430	3,200	413	0	0	1	3,365,000,000
THAILAND	24	35,444,716	740	543	0	1	0	5,390,000,000
SAUDI ARABIA	25	15,246,507	1,095	652	0	0	0	56,725,000,000
SYRIA	26	11,550,588	4,950	473	0	0	0	1,872,000,000
SWITZERLAND	27	3,614,595	200	175	0	0	0	4,830,000,000
SPAIN	28	22,964,245	415	531	0	1	3	11,600,000,000
SWEDEN	29	4,062,455	280	216	0	0	5	6,215,000,000
CZECH REPUBLIC	30	4,914,460	123	109	0	0	0	2,220,000,000
ALGERIA	31	20,387,681	1,050	404	0	0	6	10,570,000,000
NETHERLANDS	32	7,728,129	0	160	0	0	4	9,840,000,000
MEXICO	33	59,179,064	0	373	0	0	0	7,000,000,000
BELGIUM	34	4,650,921	52	166	0	0	0	5,085,000,000
NORTH KOREA	35	12,933,972	6,600	943	<10	0	78	7,500,000,000

Sources: Global Firepower, The Center For Arms Control And Non-Proliferation

BUSINESS INSIDER

Zdroj: Businessinsider. Global Firepower. [online]. [2015-04-01]. Dostupné z:
<<http://www.businessinsider.com/35-most-powerful-militaries-in-the-world-2014-7>>